

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان

راههای بصیرت افزایی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

پژوهشگر:

فاطمه اصل ربیعی^۱

چکیده

یکی از موضوعاتی که رهبر حکیم و فرزانه انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله خامنه ای همواره در بیشتر فرمایشاتشان، بطور جدی بر آن تأکید داشته اند، مفهوم بصیرت و ضرورت برخورداری و بهره مندی از آن، به عنوان تنها راه برای گمراه نشدن در گردوغبار ایجاد شده بر اثر فتنه است. از راه های بصیرت افزایی از منظر مقام معظم رهبری می توان به خودسازی و اصلاح نفس اشاره نمود. یاد خدا و خودسازی مهمترین عامل در ایجاد بصیرت است چرا که سبب می شود آلودگی ها از دل پاک شود و در نتیجه دل به بصیرت و روشنی دست یابد. یکی دیگر از راه های بصیرت افزایی دشمن شناسی است شناخت دشمن و معرفت و بصیرت کافی به ماهیت و عملکرد او، می توان آمادگی لازم را برای رویارویی با او کسب نمود. سومین راه برای بصیرت افزایی مطالعه، تاریخ گذشتگان است. و آخرین آن تشخیص حق از باطل می باشد. این راه ها می توانند کمک بسزایی در بالا بردن بصیرت افراد جامعه شود.

کلید واژه ها: بصیرت، دشمن، حق، مقام معظم رهبری

مقدمه

بصیرت جامعه ایرانی و تداوم این نظام، در گرو بصیرت اکثریت قاطع این مردم است و هدف مقام معظم رهبری آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) از تأکید بر ضرورت برنامه ریزی برای افزایش

۱. طلبه سطح ۲ حوزه علمیه فاطمه الزهراء (س)، آبادان

بصیرت همگان و به ویژه نسل جوان، چیزی نیست جز ادامه یافتن این راه، تا روزی که پرچم جمهوری اسلامی، به دست صاحب اصلی آن، حضرت بقیه الله الاعظم ارواحنا له الفدا عجل الله فرجه_ داده شود و البته آن روز نیز، عنصر اصلی در جهانی شدن اسلام و ارزشهای اسلامی «بصیرت» خواهد بود. در کتاب هایی از جمله کتاب فرهنگ نامه بصیرت نوشته محمد محمدی ری شهری به عوامل رشد بصیرت اشاره نموده و همچنین کتاب بصیرت و استقامت نوشته مرکز صبا که به بیانات مقام معظم رهبری در مورد فواید بصیرت صحبت نموده است. تفاوت این مقاله با آن کتب در این است که راه هایی برای افزودن بصیرت ذکر شده که تنها از نظر مقام معظم رهبری می باشد. و در واقع به دنبال پاسخ این هستیم که چه راه هایی وجود دارد که افراد جامعه بتوانند در این دوران بحرانی که تشخیص حق از باطل مشکل است بصیرت خود را بالا ببرند و طرف جبهه حق را بگیرند.

۱- اهمیت و اهداف بصیرت در جامعه

طبق فرموده مقام معظم رهبری با افزایش بصیرت در جامعه دیگر دشمن نمی تواند به شکل دوست جلوه کند و حقیقت را به شکل باطل و باطل را به شکل حقیقت نشان دهد.^۱ از آنجا که همیشه حق و باطل در مقابل هم قرار دارند و برای هر کدام طرفدارانی است، برای اینکه جویندگان بتوانند حق را تشخیص دهند و گرفتار باطل نشوند، نیاز به بصیرت دارند. بصیرت به قدری اهمیت دارد و دارای جایگاه رفیع بلندی است که طلب کردن آن، بعد از هر نمازی از امور ارجح و مطلوب دینی می باشد. «وَ اجْعَلِ النُّورَ فِی بَصَرِی وَ الْبَصِيرَةَ فِی دِیْنِی».

در پیمودن مسیر ترقی و پیشرفت، بصیرت است که انسان را، از نیل به مسیرهای انحرافی و سقوط به دره های نادانی، حفظ می کند. و نیز نبود بصیرت باعث انحرافات در مسیر تعالی فردی و اجتماعی انسان خواهد شد.^۲ با بصیرت است که می توان از انحراف ولو به صورت جزئی جلوگیری نمود. شخص بصیر همیشه مراقب است که کوچکترین انحرافی در مسیرش پیش نیاید، چون انحراف جزئی در طولانی مدت، تبدیل به انحراف کلی و تقابل صد درصدی خواهد شد.^۳ امیر المؤمنین در خطبه ۵۰ نهج البلاغه از جمله مهمترین مشکلات جامعه را نداشتن

۱- خامنه ای، بانک جامع بیانات، مقام معظم رهبری، ص ۱۱۵۶۳

۲- بابایی، بصیرت افزایی، رمز و راز ولایت پذیری و سعادت، ص ۲۷

۳- ص ۵

بصیرت می شمارد. «إِنَّمَا بَدَأُ وَفُتِحَ الْفِتْنُ أَهْوَاءُ تُتَّبَعُ وَ أَحْكَامُ تُبْتَدَعُ يُخَالَفُ فِيهَا كِتَابُ اللَّهِ» در همین خطبه امیرالمومنین (علیه السلام) می فرماید: اگر حق به طور واضح در مقابل مردم آشکار و ظاهر بشود، کسی نمی تواند زبان علیه حق باز کند. اگر باطل هم خودش را به طور آشکار نشان بدهد، مردم به سمت باطل نخواهند رفت. «وَلَكِنْ يُؤْخَذُ مِنْ هَذَا ضِغْثٌ وَ مِنْ هَذَا ضِغْثٌ فَيُمَزَجَانِ» آن کسانی که مردم را می خواهند گمراه بکنند، باطل را به صورت خالص نمی آورند بلکه باطل و حق را آمیخته می کنند، هنگامی که باطل با حق آمیخته می شود بر جویندگان حقیقت پنهان می ماند. در چنین حالی شیطان بردوستان خود مستولی می شود. «فَهَذَا لَكَ يَسْتَوْلِي الشَّيْطَانُ عَلَى أَوْلِيَائِهِ» حق، برای طرفداران حق هم مشتبه می شود. این است که بصیرت می شود اولین وظیفه؛ که حق و باطل بر ما مشتبه نشود. امروز در مقابل نظام جمهوری اسلامی که فعلاً قله ی اسلام طلبی در دنیای اسلام است، صفوفی قرار گرفته اند. استکبار جهانی صهیونیست در قلب آن صفوف است. اگر حرکتی کردیم که به نفع این دشمن انجام گرفت باید بدانیم که غافلیم، باید هوشیار بشویم و بدانیم که راه غلط رفتیم اگر حرکتی کردیم دیدیم دشمن را خشمگین می کند، بدانیم که راه همان راه درست است. این معیارها را باید در نظر داشت. این معیارها می توانند حقایق را روشن کنند.^۱

مفهوم شناسی بصیرت

بصیرت در لغت: واژه «بصیرت» از ماده «بَصَرَ» است که دو معنای اصلی دارد: یکی علم و دیگری درستی سختی و خشونت در اینجا معنای نخست مقصود است. احمدبن فارس، در این باره می گوید: باء و صاء و راء (بَصَرَ) دو معنای اصلی را تشکیل می دهند: یکی، عبارت است از علم به چه چیزی گفته می شود: هو بصیر به، «یعنی او به آن چیز داناست» بصیرت، به معنای سپر و برهان نیز آمده است.^۲

بصیرت در اصطلاح: به معنای آن است که انسان در گرد و غبار فتنه ها و تاریکی هایی که شیطان ایجاد می کند و باطل با هم مخلوط می شود حق را از باطل باز شناسد و راه را

۱- خامنه ای، بانک جامع بیانات، مقام معظم رهبری، ص ۱۱۵۶۴

۲- ابن فارس، معجم المقاییس اللغة، ج ۱، ص ۲۵۳ و ۲۵۴

گم نکند. البته این منوط به این است که راه کلی اسلام که همان راه توحید و ولایت است را به درستی شناخته و بدان، ایمان کامل داشته و عملاً ملتزم به آن باشند.^۱

مفهوم شناسی دشمن

دشمن از: دش به معنای بد و زشت و من به معنای نفس و ذات، و برخی می گویند مرکب از «دشت» به معنی بد و زشت و «من» است بدنفس. بددل. زشت طبع. به معنی مفرد و جمع بکار رود. (از غیاث). آنکه عداوت می کند به شخص و کسی که ضرر می رساند. و به معنی حریف مخالف و ضد و معارض و مبغض آمده است.^۲

دشمن در اصطلاح: دشمن به فرد یا گروهی گفته می شود که به زور مخالف یا تهدید کننده محسوب می شود. مفهوم دشمن به عنوان "اساسی برای افراد و جوامع" مشاهده شده است. اصطلاح "دشمن" کارکرد اجتماعی تعیین یک موجود خاص به عنوان یک تهدید را انجام می دهد و در نتیجه واکنش احساسی شدیدی را به آن موجودیت فرا می خواند.

مفهوم شناسی حق

حق در لغت به معنای ثبوت، استحکام، صحت و مطابقت است.^۳ ابن فارس نیز می نویسد: حق واژه ای است که بر استواری و درستی چیزی دلالت می کند، پس حق ضد باطل است. راغب اصفهانی می گوید: در اصل، حق مطابقت و یکسانی و هماهنگی و درستی است.^۴ حق در اصطلاح به معنای واقعیت یا سخنی یا اندیشه ای که بر طبق واقعیت است.^۵

مفهوم شناسی مقام معظم رهبری

رهبر در لغت به معنای راهنما، هادی، پیشرو و پیشوا آمده است.^۶

۱- بابایی، بصیرت افزایی، رمز و راز ولایت پذیری و سعادت، ص ۱۷

۲- دهخدا، لغت نامه دهخدا، ج ۷، ص

۳- مرکز تحقیقات قرآن کریم المهدی، پرسش و پاسخ های قرآنی ج ۱۰ ص ۱۶۹

۴- مرکز غدیرستان کوثر نبی (ص)، تجلی غدیر در عصر ظهور، ص ۱۲۸

۵- بهشتی، حق و باطل از دیدگاه قرآن، ص ۴۲

۶- دهخدا، لغت نامه دهخدا، ج ۳، ص ۱۹۷

مقام معظم رهبری در اصطلاح: مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی سید علی خامنه ای (مد ظله العالی) هستند. که در سال ۱۳۱۸ شمسی، در مشهد مقدس در خانواده‌ای روحانی پا به عرصه وجود گذاشت. پدر ایشان آیت الله آقا حاج سید جواد از مجتهدین و علمای محترم مشهد بود و مادر معظم الله دختر آقا سید هاشم نجف آبادی از علمای معروف مشهد بود. زنی پاکدامن آشنا به مسائل اسلامی و و متخلّق به اخلاق الله بود.^۱

۲- راههای بصیرت افزایی

۲-۱ خود سازی و اصلاح نفس: طبق فرموده مقام معظم رهبری برای نیل به مقام رفیع بصیرت، باید با تقویت ایمان واقعی، دل خویش را بیدار نمود و در آموزه های وحیانی، تفکر و تدبیر کرد و بر اثر گذشتن از خود، همین یک کلمه آسان اما در عمل، آنقدر مشکل، که اکثر انسان ها در همین دو قدم این یک کلمه در جا زده و مانده‌اند، به بازسازی و اصلاح نفس خویش پرداخت.^۲

مجاهده با هوای نفسانی و تهذیب روح از گناه، و شفاف ساختن آئینه دل به نور توحید، تنها صراط مستقیمی است که حجاب دیدگان را می‌گشاید.^۳

درک انسان از خود و خودسازی، وابستگی کامل به شناخت وی از هویت خود، و کمال مطلوب آن دارد. و خودشناسی مقدمه اجتناب‌ناپذیر خودسازی است خودسازی نقش ویژه و و حیاتی در جامعه پردازی دارد و از طرفی در تمدن سازی می‌تواند مؤثر و کارساز باشد.

انسان دو گونه خود دارد: (۱) خود واقعی که همان خود انسانی و خود الهی یا نفس لواحه می‌باشد. (۲) خود غیر واقعی که همان خود نفسانی و شیطانی یا نفس اماره میباشد که همواره انسان را از مسیر خودسازی، که مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم فرموده‌اند جدا می‌کند

۱- صدری مازندرانی، حکایت نامه سلاله زهرا(س)، ص ۱۲

۲- بابایی، بصیرت افزایی رمز و راز ولایت پذیری و سعادت، ج ۱۵، ص ۵۲

۳- مرکز صبا، بیانات مقام معظم رهبری پیرامون بصیرت و استقامت، ص ۳۲

۳-۲ مطالعه تاریخ گذشتگان

مقام معظم رهبری برای دشمن شناسی و افزایش بصیرت، مطالعه تاریخ به ویژه تاریخ کشورهای اسلامی را ضروری می دانند: «تاریخ را جدی بگیرید و با دقت نگاه کنید، ببینید چه اتفاقی افتاده است: خداوند در قرآن کریم می فرماید «قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ» عبرت از گذشتگان، درس و آموزش قرآن است.^۱

محصول زندگی و عمر انسان ها تجربیات آنهاست. بنابراین، آدمی با مطالعه تاریخ هزار ساله گذشتگان می تواند از تجربه و عوامل پیروزی ترقی و تکامل و همچنین اسباب شکست، انحطاط و عقب ماندگی آنها را به دقت بررسی نماید.^۲ نکات منفی زندگی دیگران را از خود دفع کند و منبع پاکی ها، درستی ها و کمالات می شود.^۳ اولین فلسفه داستان های قرآن، استفاده از تجربه دیگران است. خدا به آدم دو عمر نمی دهد که با یک عمر تجربه کسب کند و با عمر دیگر زندگی کند. داستان های قرآن قصه زندگی گذشتگان است. اگر آدمی بخواهد در زندگی امروزه کم خطا کند و بیشتر تجربه و استفاده ببرد باید از تجربه، تاریخ و زندگی گذشتگان عبرت بگیرد. از این معلوم می شود که تاریخ هم قانونمند است یعنی آن حادثه ای که زمانی رخ داده است، ممکن است برای ما یا (سرزمین ما) هم رخ دهد.^۴

بی تردید، یکی از مهمترین رازهای شکست حکومت امام علی (علیه السلام) سوء استفاده دشمنان از بی بصیرتی هواداران ایشان بود، امام در این باره می فرماید: «يَا أَهْلَ الْكُوفَةِ، مُنَيْتٌ مِنْكُمْ بِثَلَاثٍ وَ اثْنَتَيْنِ، صُمْ ذَوُو أَسْمَاعٍ وَ بُكُمْ ذَوُو كَلَامٍ وَ عُمَى ذَوُو أَبْصَارٍ، لَا أَخْرَارُ صِدْقٍ عِنْدَ اللَّقَاءِ وَ لَا إِخْوَانُ ثِقَةٍ عِنْدَ الْبَلَاءِ». ای مردم کوفه! من به سه خصلت (که در شما هست) و دو خصلت (که در شما نیست) گرفتار آمده ام: گوش دارید، اما ناشنواید، زبان دارید، اما لالید، و چشم دارید، اما نابینا هستید، اما آن دو خصلتی که ندارید: نه هنگام دیدار آزادمردانی هستید صادق، و نه به هنگام سختی مورد اعتماد، بر پایه این سخن، جامعه ای که از بصیرت لازم برخوردار باشد، نه تنها حق را می بیند و باطل را در چهره های گوناگون تشخیص می دهد، بلکه

۱- مرکز رسیدگی به امور مساجد، فروغ مسجد ۱۰ (مسجد و جوان)، ص ۱۶۰ و ۱۶۱

۲- مکارم شیرازی، داستان یاران، ص ۱۰۴

۳- فیض پور، سیمای ملکوتی یوسف (ع): مجموعه سخنرانی های حسین انصاریان، ص ۲۸

۴- حسن زاده، مشکات ۴ - نورهدایت: منتخب سخنرانی های حرم مطهر رضوی، ص ۵۳ و ۵۴

عملاً از حق، جانبداری میکند و از پیشوایان حق، اطاعت می‌کند و در عوض، در سختی‌ها و مشکلات مورد اعتماد است و در دام دشمنان قرار نمی‌گیرد. اما مردمی که امام علی (علیه السلام) بر آنها، حکومت می‌کرد به دلیل آن که فاقد بصیرت بودند، به سادگی در دل دشمن می‌افتادند، آنها نمی‌توانستند چهره روشن و زیبای حق را مشاهده کنند. از این رو، نه از حق، جانبداری میکردند و نه از امام خویش فرمانبری داشتند. با امام خود، یک رنگ نبودند و امام نیز نمی‌توانست در بحران‌ها به آنها اعتماد کند.^۱

۴-۲ قدرت تشخیص حق از باطل: جریان شناسی سیاسی

مقام معظم رهبری در سخنرانی ۱۳ بهمن ۱۳۷۷ خود تأکید کردند که «قدرت تحلیل در خودتان ایجاد کنید... این قدرت تحلیل، خیلی مهم است. هر ضربه‌ای که در طول تاریخ، ما مسلمانان خوردیم از ضعف تحلیل بود.»

خداوند در قرآن کریم بین حق و باطل مرزی ایجاد می‌کند و نمی‌گذارد تا انسان مؤمن به خطا کشیده شود «وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا»^۲ اسراء-۴۵

آنچه که در نظام اسلامی باید همیشه مورد توجه باشد، مشخص بودن جبهه هاست، مخلوط نشدن جبهه حق از باطل است ممکن است که به ناحق مورد مدارا قرار بگیرد- مانعی ندارد- ممکن است در جای دست دوستی هم با او داده شود- در جای خود مانعی ندارد- اما خطوط فاصل نبایستی به هم بخورد، باید مشخص باشد که حق کیست؟ و کجاست؟ و چرا؟ و چه می‌خواهد بکند؟ هدف و روش و تدبیر و تاکتیک و عملکردش چگونه است؟ و باطل چیست؟ و چرا؟ و هدفش چیست؟ و چه کار می‌خواهد بکند؟ اینها نباید مورد غفلت قرار بگیرد. غفلت از این مرزبندی و تشخیص، به نفع هیچ جبهه‌ی حقیقی تمام نخواهد شد.^۳

۱- محمدی ری شهری، فرهنگ نامه بصیرت، ص ۱۰ و ۱۱

۲- بابایی، بصیرت افزایی رمز و راز ولایت پذیری و سعادت، ج ۱۵، ص ۶۶

۳- معاونت سیاسی سازمان عقیدتی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، اصول و مبانی نظام سیاسی اسلام از دیدگاه مقام معظم رهبری، ص ۲۵

نتیجه گیری

ارائه راه های بصیرت افزایی از دیدگاه مقام معظم رهبری، به افراد جامعه کمک می کند که در فتنه ها و توطئه ها، حق را تشخیص داده و از باطل طرفداری نکنند. پس باید توجه کرد که حکمت فتنه آزمودن مردم است و این آزمون در هر زمان، رنگ و شکل ویژه ای به خود می گیرد. اما نقطه مشترک تمام فتنه ها از صدر اسلام تا کنون، آن است که قبل از ایجاد آن، ابهام ها و آشفتگی های ذهنی پدید می آید. در اینجا است که باید حق و باطل را شناخت. هر کس باید به هر اندازه که می تواند بصیرت خود و دیگران را هم در زمینه آگاهی از اصل اسلام و هم آگاهی از تکالیفی که باید به اجرا درآید، افزایش دهد. همین که شخص طبق تکلیف خودش، و البته در چارچوبی که رهبری تعیین می کند، به روشنگری بپردازد و مردم را به مسائل آگاه سازد، عبادت و جهاد بزرگ انجام داده است. سیاستگذاران لازم است در گسترش آگاهی های مردم از دشمنان، کارگزاران داخلی آنان، انگیزه ها و شیوه های دشمنی و آنگاه روشهای مبارزه با آنها بکوشند. این امر باید در سطوح مختلف اجتماعی به وسیله رسانه ها و در سطوح عالی تر در دانشگاه ها و مجامع علمی دنبال شود.

فهرست منابع

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

- (۱) ابن فارس، احمد، معجم مقاییس اللغة، بیروت، دارالفکر، ۱۳۹۹ هـ.ق، ۱۳۵۸ هـ.ش
- (۲) انصاری، حسین، بر بال اندیشه، قم: انتشارات دارالعرفان، چاپ اول، ۱۳۸۳ هـ.ش
- (۳) بابایی، علی، بصیرت افزایی و رمز و راز ولایت پذیری و سعادت، ج ۱۵، اصفهان: انتشارات دارخوین، ۱۳۹۵ هـ.ش
- (۴) بابایی خورزقی، علی، گام دوم انقلاب شکوهمند اسلامی (خودسازی، جامعه پردازی و تمدن سازی) اصفهان: انتشارات دارخوین، ۱۳۹۹ هـ.ش
- (۵) بهشتی، سید محمد، حق و باطل از دیدگاه قرآن، تهران: انتشارات روزنه، ۱۳۹۰ هـ.ش
- (۶) حسن زاده، جعفر، مشکات ۴_ نور هدایت: منتخب سخنرانی های حرم مطهر رضوی با موضوع قرآن، مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۴ هـ.ش
- (۷) خامنه ای، سید علی، بانک جامع بیانات مقام معظم رهبری، اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰ هـ.ش
- (۸) دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، جلد ۳، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳ هـ.ش
- (۹) زاهدی پور، حسین علی، جو سازی: آسیب شناسی ارزش ها و هنجارها در برابر غوغا سازی، تهران: انتشارات دفتر عقل، ۱۳۸۵ هـ.ش
- (۱۰) صلواتی، محمود، سی گام خودسازی: بر پایه دعاها و روزانه ماه مبارک رمضان، قم: انتشارات توانمندان، ۱۳۹۷ هـ.ش
- (۱۱) صدری مازندرانی، حسن، حکایت نامه سلاله زهرا (س)، قم: انتشارات مشهور، چاپ دوم، ۱۳۸۴ هـ.ش
- (۱۲) عیوضی، غلامحسین، جهاد اقتصادی در اندیشه مقام معظم رهبری، قم: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰ هـ.ش
- (۱۳) غلامی، نجفعلی، دشمن شناسی: بررسی اندیشه های مقام معظم انقلاب اسلامی، قم: انتشارات ولاء منتظر عجل الله تعالی فرجه، چاپ اول، ۱۳۸۰ هـ.ش
- (۱۴) فیض پور، حسین، سیمای ملکوتی یوسف (علیه السلام) / مجموعه سخنرانی های حسین

- انصاریان، قم: انتشارات دارالعرفان، ۱۳۸۹ هـ.ش.
- ۱۵) مؤسسه تنظیم و نشر امام خمینی (ره)، تبلیغات (هنر و رسانه ها) از دیدگاه امام خمینی (ره)، قم: انتشارات معین، ۱۳۷۱ هـ.ش
- ۱۶) مؤسسه فرهنگی قدر و ولایت، پرسش و پاسخ از محضر رهبر معظم انقلاب اسلامی، تهران: صدا و سیما جمهوری اسلامی، ۱۳۸۴ هـ.ش
- ۱۷) مرکز رسیدگی به امور مساجد، فروغ مسجد ۱۰ (مسجد و جوان)، بی جا، بی تا
- ۱۸) مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸ هـ.ش
- ۱۹) متقی زاده، عبدالله، آیین برنامه سازی در اتحاد ملی و انسجام اسلامی، قم: صدا و سیما جمهوری اسلامی، ۱۳۸۷ هـ.ش
- ۲۰) مرکز تحقیقات قرآن الکریم المهدی، پرسش و پاسخ های قرآنی، جلد ۱۰، قم: انتشارات نسیم حیات، ۱۳۹۱ هـ.ش
- ۲۱) مرکز غدیرستان کوثر نبی (ص)، تجلی غدیر در عصر ظهور، تهران: انتشارات دلیل ما، ۱۳۹۲ هـ.ش
- ۲۲) میر محمدی، داوود، تحلیلی بر مؤلفه های فرهنگی در منظومه فکری امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری، قم: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۳ هـ.ش
- ۲۳) مرکز صبا، بیانات مقام معظم رهبری پیرامون بصیرت و استقامت با ضمیمه فتنه، تهران: مؤسسه ایمان جهادی، چاپ هفتم، ۱۳۹۰ هـ.ش
- ۲۴) معاونت سیاسی سازمان عقیدتی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، اصول و مبانی نظام سیاسی اسلام از دیدگاه مقام معظم رهبری، تهران: انتشارات دفاع، ۱۳۸۴ هـ.ش
- ۲۵) محمدی ری شهری، محمد، فرهنگ نامه بصیرت، قم: انتشارات دارالحدیث، چاپ دوم، ۱۳۸۸ هـ.ش
- ۲۶) مکارم شیرازی، ناصر، داستان یاران، قم، انتشارات: امام علی بن ابیطالب (علیه السلام)، ۱۳۹۰ هـ. ش
- ۲۷) (مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، بانک جامع مقالات امام خمینی (ره)، اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۸ هـ.ش